

STRATÉGIA TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA
Katedry sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského
v Bratislave
Študijný odbor
33. Sociálna práca

I. ČASŤ

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA

Trvalo udržateľný rozvoj Katedry sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave je založený na štyroch *základných princípoch*, ktoré vychádzajú z oblastí:

- rozvoja sociálnej práce ako vedeckej disciplíny,
- rozvoja sociálnej práce ako študijného programu,
- rozvoja silných stránok a zlepšovania slabých stránok,
- systému budovania kvality.

V rámci uvedených princípov je povinnosťou vysokoškolských pedagógov sledovať nové trendy v oblasti systémového rozvoja sociálnej práce, rozvíjať vlastnú vedecko-výskumnú oblasť a navrhovať riešenia na jej celkové zlepšovanie. Na plnenie strategických cieľov je potrebné vykonávať monitoring výskumného potenciálu Katedry sociálnej práce a aktívne sa zúčastňovať na vedecko-výskumných projektoch a publikovaní ich výsledkov.

Stratégia trvalo udržateľného rozvoja implementuje do svojich postupov aktuálne požiadavky zainteresovaných strán, ktorými sú:

- *študenti (mobility, spokojnosť s kvalitou poskytovaného vzdelávania a služieb, podpora vynikajúcich študentov, podpora študentov so špecifickými potrebami vzdelávania, vytváranie súťaživého a motivačného prostredia a pod.)*
- *rámcové princípy nadradených úrovní (vedenie univerzity a dekanátu, legislatíva, akreditačné požiadavky a pod.)*
- *potreby vysokoškolských pedagógov (administratívne, technické a platové podmienky, kultúra pracovného prostredia, mobilita a pod.)*

- *externé prostredie (prax, spolupracujúce inštitúcie, benchlearning, preberanie dobrých skúseností, orientácia na širšiu verejnosť – najmä na zariadenia sociálnych služieb, detské domovy, seniorov a pod.).*

Trvalo udržateľný rozvoj je založený aj na efektívnej komunikácii, zverejňovaní informácií, zabezpečovaní informačných politík, modernizácii riadiacich, kľúčových a podporných procesov.

II. ČASŤ

PROCESNE ORIENTOVANÉ DOSAHOVANIE ZÁKLADNÝCH PRINCÍPOV TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA

Katedra sociálnej práce Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v rámci trvalo udržateľného rozvoja určila:

riadiace (manažérske) procesy:

- riadenie (rektor, kolégium rektora, dekan, kolégium dekana, vedecká rada, akademický senát),
- plánovanie,
- kontrola, evalvácia, hodnotenie všetkých procesov.

kľúčové procesy:

- proces vzdelávania (orientácia na študenta, sociálna klíma výučby, interaktívne metódy výučby, príprava podkladov k výučbe, spätná väzba študent-pedagóg a hodnotenie výsledkov, plán zlepšovania),
- proces realizácie vedy a výskumu (projektová činnosť, publikačná a konferenčná činnosť, inovácia a akreditácia študijných programov),
- proces zapájania študentov do vedecko-výskumnej činnosti (ŠVOČ, ERAZMUS, CEEPUS a iné mobility, motivačné súťaže študentských prác),
- proces profesijného rastu vysokoškolských pedagógov (habilitácie, inaugurácie, mobility, celoživotné vzdelávanie).

podporné procesy

- ekonomika a administratíva Pedagogickej fakulty UK v Bratislave,
- informatizácia (podporné automatizované systémy),

- služby (knížnično-informačné, vydavateľské, public relations a pod.).

III. ČASŤ

ROZVOJ SOCIÁLNEJ PRÁCE AKO VEDECKEJ DISCIPLÍNY

Sociálna práca ako vedný odbor má určitý *predmet skúmania*, ktorým je sociálne prostredie, špecifické sociálne javy a ich vplyv na vznik nepriaznivej sociálnej situácie jednotlivca, skupiny a komunity v procese ich vývoja, riešenia, ale aj prevencie. Sociálna práca má vlastnú *poznatkovú základňu*, ktorou je interakcia bio-psycho-eduko-socio zložiek v prostredí, v ktorom žije *jednotlivec, skupina a komunita*. Má svoju *terminológiu*, výskumné a najmä *intervenčné metódy* a plní významné *funkcie smerom k praxi*.

Sociálna práca je teoreticko-aplikačná vedecká disciplína. Jej teória vychádza z praxe a do praxe sa vracia, čo umožňuje rozvoj sociálnej práce. Sociálne dimenzie spoločnosti sa dynamicky menia a majú vplyv nielen na rozvoj sociálnej práce, ale nastrojú nové výzvy na riešenie problémov aj v iných spoločensko-vedných disciplínach.

Pedagogickí pracovníci katedry rozvíjajú a zjednocujú paradigmy sociálnej práce, ktoré jej dávajú status vedeckej disciplíny. Sú ucelené, ale môžu sa ďalej rozvíjať.

Akademická obec reaguje na novovznikajúce sociálne problémy a hľadá spôsoby riešenia na ich elimináciu. Sociálna práca ako vedecká disciplína by mala podporovať aj základný výskum a jeho výsledky aplikovať v praxi. V inom prípade bude sociálna práca ako veda riešiť iba vzniknuté problémy, bez možnosti ich predvídania.

IV. ČASŤ

ROZVOJ SOCIÁLNEJ PRÁCE AKO ŠTUDIJNÉHO PROGRAMU

Študijný program Sociálna práca reflektuje zmeny vývoja sociálnej práce ako vedeckej disciplíny. Stanovený obsah študijného programu treba periodicky aktualizovať v súlade s požiadavkami praxe a medzinárodným benchlearningom. Pravidelne je potrebné aktualizovať aj súbor cieľov a výstupov vzdelávania študijného programu.

Rozvoj sociálnej práce ako akademickej disciplíny akcentuje dve požiadavky:

- *úzka spolupráca s praxou*
- *inovatívne metódy vzdelávacieho procesu*

Úzka **spolupráca s praxou** predpokladá formovanie budúcich absolventov, od ktorých sa očakáva profesionálny výkon sociálnej práce na makro, mezo a mikro úrovni jej pôsobenia. Rola sociálneho pracovníka je na uvedených úrovniach ovplyvňovaná viacerými faktormi, napríklad legislatívnymi, ekonomickými, záujmovo-lobistickými, komerčnými a pod. Od týchto faktorov závisí aj zameranie študijného programu. Absolventi majú byť zorientovaní v celom diapazóne možností, ktoré prináša prax.

Z hľadiska rozvoja študijného programu Sociálna práca je potrebné pozornosť venovať aj inovatívnym metódam vzdelávania, ktoré umožňujú zainteresovaným stranám dosahovať stanovené vzdelávacie ciele **v kognitívnej, psychomotorickej a afektívnej** oblasti, ktoré by mali byť rovnováhe.

Pedagóg má stanovené vyučovacie ciele v jednotlivých predmetoch. Každý predmet má určené postupy plnenia týchto cieľov v informačných listoch, ktoré určujú optimálne metódy výučby, jej formy, spätnú väzbu a podporné technické prostriedky vyučovacieho procesu.

Jedným z najdôležitejších prvkov rozvoja sociálnej práce ako študijného programu je teória vyučovania, ktorá má svoje zásady, je cieľavedomá, systematická, efektívna.

Hlavné **didaktické zásady** sú:

- *zásada motivácie, uvedomelosti a aktivity,*
- *zásada názornosti,*
- *zásada primeranosti a individuálneho prístupu,*
- *zásada trvácnosti a operatívnosti výsledkov vyučovacieho procesu,*
- *zásada systematickosti,*
- *zásada vedeckosti,*
- *zásada sústavnosti a postupnosti,*
- *zásada spojenia školy so životom a teórie s praxou,*
- *zásada všestranného rozvoja osobnosti študenta,*
- *zásada optimálneho vyučovacieho prostredia.*

Didaktické zásady sú rozvíjané **metódami výučby**, ktoré tvoria nosnú časť komunikácie pedagóga so študentom. Rôzne predmety si vyžadujú používanie rôznych metód. Optimálne metódy stanovuje pedagóg tak, aby boli splnené kritériá:

- *z didaktického aspektu (slovné, názorno-demonštračné, praktické),*
- *z psychologického aspektu -- z hľadiska aktivity študenta (reprodukčné, produkčné),*
- *z logického aspektu – z hľadiska myšlienkových operácií (indukcia, dedukcia, analýza, syntéza, porovnávanie, analógia),*

- z procesuálneho aspektu – z hľadiska etáp vyučovacej jednotky (motivačné, expozičné, fixačné, diagnostické, aplikačné).

Ďalšie metódy výučby sú:

- *Monologické metódy* (prednášanie, výklad, vysvetľovanie, rozprávanie, inštruktáž)
- *Dialogické metódy* (rozhovor, diskusia, polemika, debata, beseda, kolokvium)
- *Situačné metódy* (prípadové štúdie)
- *Projektové metódy* (drilové, konštrukčné a hodnotiace projekty)
- *Inscenačné metódy* (štruktúrované a neštruktúrované hranie rolí)
- *Didaktické hry* (kvízy, vedomostné súťaže, krížovky, doplňovačky, slepé mapy, myšlienkové a strategické hry)
- *Problémové metódy* (problémový výklad, tvorba myšlienkových máp, brainstorming, heuristiky, tvorba analógií, prognózovanie, morfológická metóda, stáž, tieňovanie, prax, výskum)
- *Praktické metódy* (písomné, grafické, výtvarné a konštrukčné práce, simulácie, nácvik)
- *Riadené samoštúdium* (práca s textom, riešenie úloh a zadaní, e-learning)

Bez správne stanovenej didaktickej metódy a jej kritérií nie je možné splniť ciele vyučovania. Vo vyučovacom procese sú dôležité aj organizačné formy výučby, pod ktorými rozumieme usporiadanie podmienok na realizovanie obsahu vzdelávania pri uplatňovaní, jednej alebo viacerých vyučovacích metód a zásad. Existuje viacero organizačných foriem, ako napr. hromadná, individuálna, zmiešaná, školská, mimoškolská a pod. Najnovším a najúčinnjším trendom vo vzdelávaní na Katedre sociálnej práce je individuálny prístup, ktorý sa odvíja od potrieb študenta a jeho osobných cieľov vzdelávania. Tento systém dáva možnosti využívať pri vzdelávaní a kontaktoch všetky podporné elektronické prostriedky, ako napr. vizuálne, audiovizuálne a v recentnom období najmä interaktívnu multimedialnú komunikáciu. Internetizácia vzdelávania umožňuje efektívnu transformáciu nielen foriem výučby do elektronickej podoby, ale aj tvorbu učebných podkladov, čo má pre študenta výhody najmä z hľadiska ekonomického a časopriestorového.

Absolventi študijného programu Sociálna práca majú byť pripravení pre prax tak, aby dokázali analyzovať problémy a možnosti, ktoré sa otvárajú v rôznych oblastiach sociálnej sféry, aby vedeli navrhovať formy sociálnej pomoci, aj celé systémy tak, aby spĺňali požiadavky na udržanie a zlepšenie kvality života obyvateľstva.

Majú vedomosti o formách a metódach sociálnej práce, o sociálnej politike štátu a jej vývojových trendoch, o teórii sociálnej práce a jej aplikovaní na sociálne problémy. Dokážu

navrhovať, vyvíjať, implementovať, rozširovať, prispôsobovať a lokalizovať formy a metódy sociálnej práce. Nachádzajú uplatnenie všade tam, kde sa plánujú a riešia sociálne zmeny a navrhuje intervencia.

V. ČASŤ

SYSTÉM KVALITY

Podľa § 87 a zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, za kvalitu vysokoškolského vzdelávania zodpovedá vysoká škola. Univerzita Komenského v Bratislave (Vnútorý predpis 23/2021 Vnútorý systém zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania UK) a Pedagogická fakulta má **vypracovaný, zavedený, používaný a funkčný vnútorný systém kvality**. Hlavným cieľom vnútorného systému kvality je rozvíjanie významu kvality a jej zabezpečovania pri činnostiach vysokej školy a jej organizačných zložiek. Vnútorý systém kvality zahŕňa:

- ⇒ politiku vysokej školy v oblasti zabezpečovania kvality vysokoškolského vzdelávania (ďalej len "zabezpečovanie kvality")
- ⇒ postupy vysokej školy v oblasti zabezpečovania kvality.

Politika Katedry sociálnej práce v oblasti zabezpečovania kvality obsahuje základné nástroje na dosiahnutie hlavného cieľa vnútorného systému kvality, ako aj charakteristiku vzťahu medzi vysokoškolským vzdelávaním a výskumnou, vývojovou a ďalšou tvorivou činnosťou na vysokej škole. Postupy v oblasti zabezpečovania kvality sa uplatňujú v nasledovných oblastiach:

- tvorba, schvaľovanie, monitorovanie a pravidelné hodnotenie študijných programov,
- kritériá a pravidlá hodnotenia študentov,
- zabezpečovanie kvality vysokoškolských učiteľov,
- zabezpečovanie materiálnych, technických a informačných zdrojov na podporu vzdelávania študentov zodpovedajúcich potrebám študijných programov,
- zber, analýza a používanie informácií potrebných na efektívne riadenie uskutočňovania študijných programov,
- pravidelné zverejňovanie aktuálnych, objektívnych, kvantitatívnych a kvalitatívnych informácií o študijných programoch a ich absolventoch.

VI. ČASŤ

ANGAŽOVANIE ŠTUDENTOV V INTEGROVANOM SYSTÉME KVALITY KSP

Študent vysokej školy by mal byť informovaný, že zabezpečenie kvality vzdelávania a jeho inovačných foriem v rámci Európskej únie je obsiahnuté v tzv. **Bolonskej deklarácii** (jún 1999 Bologna), ktorá podporuje založenie Európskeho vysokoškolského priestoru. Slovenská republika je signatárskou krajinou deklarácie. Bolonský proces zohráva mimoriadne významnú úlohu v reforme slovenského vysokého školstva, ktorá sa začala už v roku 1990 prijatím vysokoškolského zákona a priamo nadviazala na princípy bolonského procesu koncepciou prijatou v auguste 2000, ktorá bola následne zapracovaná do nového zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a pokračovala ďalšími novelami tohoto zákona. Bolonskou deklaráciou sa naštartoval proces, ktorého podstatou je zabezpečovanie kvality v rámci Európskeho vysokoškolského a výskumného priestoru. Bolonský proces sa realizuje na inštitucionálnej, národnej a európskej úrovni a má plnú podporu európskych orgánov, vlád signatárskych krajín, národných rektorských konferencií a vysokých škôl.

V dňoch 14. – 15. mája 2015 sa konalo v Jerevane stretnutie ministrov školstva zo signatárskych krajín Bolonskej deklarácie. Jedným z najdôležitejších bodov Jerevanského komuniké je **Zvyšovanie kvality a relevantnosti učenia a výučby**, kde sa deklarovala podpora vysokých škôl pri presadzovaní pedagogických inovácií vo vzdelávacích prostrediach **zameraných na študenta** a vo využívaní potenciálnych prínosov **digitálnych technológií v učení a výučbe**. Dôraz sa bude klásť na pevnejšie prepojenie medzi výučbou, učením a výskumom na všetkých úrovniach štúdia. Študijné programy by mali prostredníctvom efektívnych vzdelávacích aktivít umožňovať študentom rozvíjať kompetencie, ktoré najlepšie uspokojia ich osobné aspirácie a spoločenské potreby. Mali by ich podporovať transparentné opisy výstupov vzdelávania a pracovnej záťaže, **flexibilné spôsoby učenia a vhodné metódy výučby a hodnotenia**. Je nesmierne dôležité rozpoznať a podporovať kvalitnú výučbu a vytvárať príležitosti na zlepšovanie pedagogických kompetencií akademických pracovníkov.

Študenti musia byť plnohodnotní členovia akademickej obce, a spolu s ďalšími kompetentnými osobami musia byť zainteresovaní do tvorby kurikula a zaistenia kvality na svojej Alma mater.

Hodnotenie kvality vzdelávania študentmi sa uskutočňuje prostredníctvom anonymného a neanonymného dotazníka, ktorými študenti hodnotia kvalitu vzdelávacieho procesu (skúšky, štátnice, prednášky, cvičenia, semináre, pripravenosť pedagógov a pod.).

Ďalšími formami a prostriedkami hodnotenia kvality vzdelávania je **aktívna účasť študentov a prezentovanie ich záujmov v oblasti zabezpečovania kvality vzdelávania na zasadnutiach akademického senátu**. Študentom by malo byť umožnené, aby počas celého školského roka mohli vyjadriť svoje názory, napríklad prostredníctvom schránok umiestnených na chodbách budovy školy, ale aj počas konzultačných hodín pedagógov. K tomu napomáhajú aj spoločné diskusné fóra pedagógov a študentov k otázkam kvality vzdelávacieho procesu, organizované spravidla raz za

semester, ako aj školský informačný systém AIS 2, ktorý umožňuje študentovi pravidelné interaktívne hodnotenie zapísaných predmetov v danom ročníku.

Pri zabezpečovaní kvality vysokej školy je neodmysliteľná spätná väzba na všetky procesy, ktoré ju zabezpečujú. Bez spätnej väzby nie je možné dosiahnuť zlepšenie kvality vysokoškolského štúdia.

V Bratislave dňa 17. 1. 2022

schválené Odborovou radou

Katedry sociálnej práce

PdF UK v Bratislave